

Geest en materie

We nemen een plant en observeren aandachtig hoe deze is opgebouwd. We zien wortels, stengel, bladeren, bloeiwijze en vruchten. Deze hebben een bepaalde vorm, kleur en structuur. Op basis hiervan kunnen we de plant categoriseren. We kunnen hem bijvoorbeeld een plaats toekennen binnen een bepaald systeem van plantensoorten. Maar nu komen we dichterbij en observeren aandachtig één van zijn bladeren. We zien dan, al naderend, niet meer de plant als geheel, zelfs niet het hele blad, maar alleen een groen oppervlak dat ons hele blikveld vult. We zien een landschap van nerven en poriën. Nóg verder gaan we en leggen het blad onder een microscoop. Er onthult zich een structuur van levende cellen. We zien celwanden, celkernen, kleine zwevende deeltjes die bewegen binnen een vloeistof. Nóg dieper zoomen we in en zien moleculen die op hun beurt weer zijn opgebouwd uit atomen en elektronen. En ook deze kunnen we weer verder ontleden in elementaire 'quanta' die eigenlijk geen op zichzelf staande deeltjes zijn maar manifestaties van energetische velden. Terwijl we op deze manier steeds dichterbij de substantie van de plant komen wordt datgene wat we zien steeds minder die plant. Het wordt wat anders. Het abstraheert zich tot een generiek principe van stoffelijkheid, het verliest de ordening die het tot 'plant' maakt. Hoe dieper we in de substantie, in de materie van de plant duiken, hoe meer we de eigenlijke plant verliezen. Wat we zien kan in principe overal toe behoren. Het veralgemeniseert zich. Maar waar is de plant dan gebleven? Wat is eigenlijk die plant? Wat is zijn essentie, zijn wezenlijke zijn? Wat we proberen te vinden is het principe dat de materie op zo'n wijze ordent dat we kunnen zeggen: daar is een plant. Kennelijk is dit principe niet te vinden in de materie zelf. Er moet een specifieke ordening aan de materie toegevoegd worden om deze tot 'plant' te maken. Materie is in zichzelf ongeordend, daarom moeten we datgene wat hem tot plant (of wat dan ook) maakt, buiten de materie zoeken. Het moet iets immaterieels zijn. Het ordenende principe, het 'wezen' van de plant is zelf geen materie maar gebruikt de materie om zijn doel, het manifesteren van een plant, te realiseren. Het plantenwezen is datgene wat de materiële ongeordendheid tegemoet treedt om daaruit een materiële manifestatie van 'zichzelf' te weven. De plant die wij zien is een beeltenis, een 'imago' van het plantenwezen dat wij niet kunnen zien. Het plantenwezen is zelf geen materie, maar iets dat zich met behulp van de materie aan onze zintuigen kenbaar kan maken. En als het dat doet hebben we een 'fysieke' plant voor ons staan. De materie is slechts het materiaal

dat door iets immaterieels wordt gebruikt om een fysieke plant te scheppen. De fysieke plant is niet meer dan een beeld van wat de werkelijke 'plant' is. De werkelijke plant is niet af te leiden uit de fysieke plant, het omgekeerde is wel mogelijk. De conclusie van het bovenstaande moet zijn dat de werkelijke plant niet te vinden is in zijn materiële voorkomen, maar in 'iets' dat ordening oplegt aan de substantie. De werkelijke plant is een geordend immaterieel systeem dat ongeordende substantie gebruikt om zich te manifesteren. Dit ordenende principe waarnaar de materiële substantie zich voegt zullen we 'geest' noemen. Geest heeft een hoger werkelijkheidsgehalte dan de fysieke manifestatie, want geest gaat aan de fysieke manifestatie vooraf. Geest is het principe dat bepaalt wat iets is en hoe iets 'werkt' of 'leeft'; want geest manifesteert niet alleen alle fysieke vormen maar ook alle levens- en bewustzijnsprocessen. De geest is de essentie van wat zich vertoont, van wat leeft en van wat bewust is.

Nu zal de vraag rijzen wat dan eigenlijk materie is? Want alles wat de geest in fysieke zin te voorschijn roept, of het nu het levenloze mineraal, de levende plant, het gewaarwordende dier of de denkende mens is: het is gekneet uit materie. De geest heeft materie nodig om fysiek te worden. Materie is een noodzakelijke voorwaarde voor elke fysieke manifestatie. Toegepast op ons voorbeeld van de plant: zonder geest geen werkelijke 'plant', maar zonder materie geen fysieke plant. Wat zegt de natuurwetenschap over de materie? Natuurwetenschap is bij uitstek 'fysica'. Zij gaat bij haar onderzoek van de verschijnselen niet uit van een geestelijk principe maar van de 'ontgeestelijkte' fysieke materie. Men hoopt in de structuur en eigenschappen van de fysieke materie de principes te vinden die ten grondslag liggen aan de gevormdheid, aan het leven en uiteindelijk ook aan het bewustzijn. De geest wordt door de traditionele fysica niet in acht genomen als grondlegend principe. In deze fysieke vooringenomenheid lijkt echter een kentering te zijn gekomen als gevolg van recente wetenschappelijke inzichten, met name op het gebied van de quantumfysica. Deze heeft de materie teruggebracht tot enkele soorten 'kleinst mogelijke deeltjes' (quanta). Elk type quantum heeft specifieke eigenschappen die kenmerkend zijn voor dat deeltje. Zelfs als de materie wordt gereduceerd tot 'bijna niets' is er nog steeds sprake van typerende eigenschappen en gedragingen. Het interessante is nu dat de quantumfysica dit theoretisch verklaart door middel van het zogenaamde veldprincipe dat zegt dat quanta niet los gezien kunnen worden van velden die hen als 'deeltjes' manifesteren. Elk type deeltje heeft zijn eigen veld. Zo'n quantumveld wordt opgevat als een verinnerlijkt bewegingsprincipe,

iets dat in zichzelf op een karakteristieke wijze energetisch 'golft'. Quanta – die beschouwd worden als de bouwstenen van de fysieke materie maar ook van alle elektromagnetische verschijnselen zoals het licht – zijn volgens deze theorie manifestaties van velden. Uiteindelijk zijn het dus geen geïsoleerde deeltjes maar deeltjes-manifesterende velden die aan de wieg van de fysieke natuurverschijnselen staan. Deze theorie is een ware doorbraak in de natuurwetenschap omdat deze hiermee de Newtoniaanse deeltjesmechanica achter zich laat. Niet het deeltje, maar het veld is dus de quantumfysische werkelijkheid. Bewegende veld-innerlijkheid manifesteert zich in de hoedanigheid van 'deeltjes' die geacht werden de primaire 'bouwstenen' van de fysieke verschijnselen te zijn maar waarvan nu wordt ingezien dat ze geen inherent bestaan hebben. 'Deeltjes' zijn in de vorm gegoten en daardoor 'geïndividualiseerde' instanties van het veld. Misschien heeft de fysica hiermee zonder het te beseffen een eerste stap gezet in de richting van het erkennen van het natuurlijke bestaan van de 'geest'. Van de geest hebben we immers gezegd dat deze 'de essentie is van wat zich vertoont, van wat leeft en van wat zich bewust is'. Een niet-materialistische verdere uitwerking van het veldbegrip zou tot het inzicht kunnen voeren dat fysieke substanties zijn opgebouwd uit vorm-manifestaties van niet-fysieke velden. Het veld, dat zelf geen gevormdheid heeft, neemt in de hoedanigheid van deeltjes vorm aan waarbij deze deeltjes de innerlijke eigenschappen van het veld 'erven'. Vanuit de idee van zulke boven ruimte en tijd staande velden is het een kleine stap naar de 'geest' als zijnde een verinnerlijkt veldprincipe dat zich in ruimte en tijd manifesteert als een gevormdheid waarin de innerlijke intelligentie van het veld als 'wet van wezen en werken' besloten ligt.

Dus wat is dan 'materie'? Een antwoord op deze vraag zou kunnen zijn: 'materie' is het vormbare principe, datgene wat vorm kan aannemen. Materie is in zijn oertoestand ongevormd en onbepaald. Materie wordt pas tot een substantie wanneer een geestveld zich er vormend in uitdrukt. Een geestveld dat in de nog onbepaalde 'oermaterie' vorm aanneemt geeft aan deze materiële vorm een karakteristieke innerlijkheid waardoor een bepaalde substantie ontstaat. Alle substanties ontleen hun eigenschappen aan manifestaties van geestvelden in de onbepaalde oermaterie. Deze primaire materie heeft geen inhoud en betekenis zoals de geest die heeft. Hij is volkomen ongeordend en chaotisch. In die zin is de oermaterie daarom zonder bewustzijn. Zodra er sprake is van een substantie (een stof) die gevormd is uit de manifestatie van een bepaald geestveld in de oermaterie is er ook sprake van een bewustzijn. Dit is een laag, dof

bewustzijn dat de stof op een bepaalde manier laat reageren met andere stoffen. We zouden dit bewustzijn het 'chemisch bewustzijn' kunnen noemen. Het betekenis- en innerlijk leven dragende vormende geestveld is te beschouwen als de tegenpool van de vormbare maar betekenis- en levenloze oermaterie. Geestveld en oermaterie vormen de aan elkaar tegengestelde polen van een éénheid die met een gnostische term het 'Pleroma' wordt genoemd. Tussen beide polen, 'geest' en 'oermaterie' vormen zich de materiële substanties als resultaat van de bezieling van de oermaterie door de 'geest'. Stoffelijke substantie is dus niet 'dood' of 'geestloos' maar is bezielde. Vandaar dat gesteld mag worden dat alle lichamen in het universum uit door Geest bezielde oermaterie bestaan. De dwaling van de klassieke natuurwetenschap houdt in dat men er ten onrechte van uitgaat dat alle stoffelijkheid onbezielde is, oftewel dat er zo iets als 'dode' stof bestaat. Vervolgens breekt de wetenschapper zijn hoofd over de vraag hoe er uit deze dode stof 'leven' kan ontstaan. De geest brengt de oermaterie, die uit zichzelf geheel leeg en ongevormd is, tot vorm. De geest is het scheppende en ordenende principe dat elke vorm zijn betekenis geeft. De oermaterie is het ontbindende en chaotiserende principe dat elke manifestatie weer afbreekt en naar zichzelf terugvoert zodra de creativiteit van de geest zich er weer uit terugtrekt.

Terug naar de plant. De fysieke plant die wij voor ogen hebben zou er zonder de inwerking van de geest dus niet kunnen zijn. Niet de zichtbare, gemanifesteerde, plant maar de 'onzichtbare' geestelijke plant is de werkelijke plant. De werkelijke plant, de plant die als het ware scheppend voorafgaat aan de fysieke plant, is een geestelijke essentie (wezenheid) die het vermogen heeft om de oermaterie te ordenen tot de manifestatie van een levende plant. Geest is ordenende vormkracht. Maar niet alleen dat. Want de vorm die zich als de plant manifesteert is de behuizing van een wetmatigheid volgens welke de plant groeit, bloeit, zaden zet en zich vermenigvuldigt. Deze wetmatigheid, de 'wet van wezen en werken', is, naast de vormkracht, ook een manifestatie van de geest. Zodat de geest, om een verschijning als de levende plant voort te brengen, zich op vier niveaus moet manifesteren: op het niveau van de oermaterie die 'gekneet' wordt tot stoffelijkheid, op het niveau van de vormkrachten die uit deze stoffelijkheid de plantenvorm boetseren, op het niveau waarop de plant zijn levenskrachten heeft en als vierde op het niveau dat de plant zijn specifieke soortgebonden eigenschappen geeft. Dat alles samenvattend kunnen we zeggen dat de plant die vóór ons staat een ordening is volgens

een aan de geest eigen innerlijke wetmatigheid die vormkrachten aanstuurt welke de materie boetsen tot een zich in de tijd metamorfoserende levende entiteit. Als we een plant zien, dan zien we dus eigenlijk een uitdrukking van de geest op vier niveaus. Een soortgelijke observatie kunnen we ook doen als we een mineraal, een dier of een mens voor ons hebben. Ook deze zijn opgebouwd uit geest-manifestaties op meerdere met elkaar samenhangende niveaus, zij het dat dieren en mensen nog andere niveaus hebben die de plant niet heeft. Om ons een beeld te vormen van wat met zulke niveaus wordt bedoeld kunnen we weer denken aan de analogie met het veldbegrip van de quantumfysica. Geestelijke manifestatieniveaus zijn vergelijkbaar met 'velden' met een specifieke innerlijke activiteit die zich op een bepaalde manier veruiterlijken kan. Deze 'geestvelden' zijn binnen een bepaald wezen (mens, dier, plant, mineraal) in onderlinge wisselwerking met elkaar verbonden ('verstrengeld') om zo een levend en mogelijk bewust geheel te vormen. De quantumfysica heeft het veldbegrip voortgebracht maar is tot nu toe helaas blijven steken in een materialistische interpretatie daarvan. Want zou het niet zo kunnen zijn dat een immateriële interpretatie van deze quantumvelden de natuurwetenschap binnen zal leiden in het domein van de geestwerking?

Om zich te kunnen manifesteren heeft de geest naast de oermaterie (de vruchtbare Ruimte waaruit de stoffelijkheid wordt voortgebracht) ook de Tijd nodig. De Tijd is de basis voor de geleidelijkheid. Hij maakt gefaseerde wording (metamorfose) mogelijk. Zonder de Tijd zou elke ruimtelijke manifestatie er onmiddellijk zijn in een starre, niet plooibare en onveranderlijke vorm. Maar de geest heeft plooibaarheid nodig om zich te kunnen ontplooien. Zonder de mogelijkheid tot ontplooiing zouden er geen tussenstadia kunnen zijn. Voor ons voorbeeld van de plant zou dat betekenen dat het zaad zodra het ontkiemt zich onmiddellijk zou manifesteren als de totale plant. Deze zou als het ware als in een flits uit het zaad exploderen. Maar dat zou betekenen dat er geen onderscheid tussen het zaad en de daaruit te ontkiemen plant zou bestaan. Want zelfs in het geval van het 'exploderen' zou er toch nog onderscheid moeten kunnen bestaan tussen de toestand van 'het zaad' en die van de ontkiemde plant. Maar zonder Tijd zou dit onderscheid niet mogelijk zijn. Evenmin zou er een onderscheid kunnen zijn tussen de ontkiemde plant en het door deze plant opnieuw gevormde zaad dat overblijft als de plant zelf weer afgestorven is. Ontstaan, opbloeien en vergaan zijn zonder Tijd niet

mogelijk. De Tijd maakt cycli en wentelingen mogelijk. Zonder Tijd zou de geest ofwel eeuwig ongemanifesteerd ofwel totaal gemanifesteerd zijn, waarbij we ons een toestand moeten voorstellen dat alle tussenstadia (en dat zijn er in feite oneindig veel) tegelijkertijd in elkaar zouden bestaan als bevroren toestanden. Alles wat de geest zou manifesteren zou volkomen star zijn. Het hele universum zou ofwel ongemanifesteerd moeten blijven ofwel totaal en volledig gemanifesteerd moeten zijn als bevroren, bewegingsloze en levenloze gestalten. De metamorfose (vormverandering) die zo kenmerkend is voor groeiprocessen zou niet plaats kunnen vinden. Met andere woorden: zonder Tijd zou er geen beweging, geen wording, geen groei, kortom: geen leven kunnen zijn. Er zouden geen cycli, geen wordingsgangen mogelijk zijn. Ontwikkelings- en leerprocessen zouden niet tot stand kunnen komen. Zoals Ruimte nodig is om gevormdheid mogelijk te maken is Tijd nodig om leven te kunnen manifesteren, want leven is alleen mogelijk op basis van verandering, ontwikkeling en metamorfose. De geest is vergelijkbaar met een kunstschilder, die een idee heeft van wat hij wil gaan afbeelden. De Ruimte is daarbij de oersubstantie die het materiaal (de verf, het canvas etc.) levert, de Tijd is het proces van het schilderen waarbij geleidelijk, laagje voor laagje, het schilderij ontstaat. Als gevolg van de Tijd is de idee die in de geest van de schilder aanwezig is niet tevens onmiddellijk aanwezig als een voltooid schilderij. Daardoor is er bij de weergave van de oorspronkelijke idee vrijheid voor aanpassing en verbetering.

Ruimte is de drager van de door de geest gevormde substantie; Tijd is de drager van de scheppende activiteit van de geest, het medium waardoor de geest datgene wat innerlijk in hem is kan uitrollen naar een uiterlijke toestand. Ook hier vinden we weer een parallel met de moderne fysica. Het quantumveld kan alleen deeltjes (quanta) manifesteren door in een golvende toestand te geraken. Een golvende dynamiek heeft altijd een tijd-as (de x-as) en een ruimte-as (de y-as). Zonder de ruimte-dimensie (y-as) zou de golf geen amplitude, geen volume kunnen hebben en daardoor überhaupt niet kunnen bestaan. Zonder de tijdsdimensie (x-as) zou de golf niet op gang kunnen komen en niet kunnen blijven golven. Het 'leven' zou dan uit het veld verdwenen zijni. Naast ruimte is tijd dus een essentiële dimensie in het proces waardoor een veld zich kan manifesteren. In het quantumgolfkarakter van het veld liggen bepaalde karakteristieken van ruimte en tijd besloten die het innerlijk van het veld zijn. Deze innerlijke tijdruimte 'veruiterlijkt' zich als het veld zich manifesteert: bewegende 'materiedeeltjes' worden zichtbaar binnen een ruimtelijke interactie. Voor

de geest geldt iets overeenkomstigs. De geest is op te vatten als een veld met een innerlijke, voor dat veld karakteristieke, golvingsenergie die zich kan manifesteren (ontplooiën) in ruimte en tijd. In de tijd manifesteert de geest zich als 'vormend', in de ruimte als 'gevormd hebbend'. Alle manifestatie komt op deze wijze voort uit 'betekenis dragende, levende geestinnerlijkheid' die zich door middel van een tijdsbeweging uitdrukt in vruchtbare, maar 'lege' oermaterie.

In de quantumfysica wordt aan het manifestatieproces de kans als fundamentele eigenschap toegevoegd. De manifestatie zal op een bepaalde plaats in ruimte en tijd hebben plaatsgevonden, maar van te voren kan men niet precies zeggen wáár precies. Met elke plaats in de ruimte is een fundamentele kans verbonden dat de manifestatie dáár heeft plaatsgevonden. Zou men de positie van een gemanifesteerd deeltje exact willen vaststellen dan krijgt men geen nauwkeurige gegevens over zijn bewegingssnelheid- en richting. Ook het omgekeerde is het geval. Overigens geldt deze onzekerheid niet alleen met betrekking tot positie en beweging maar ook met betrekking tot andere eigenschappen van de manifestatie. In welke hoedanigheid het veld innerlijk tot het iets uiterlijks in ruimte en tijd wordt is dus nooit exact te voorspellen of te meten. Alleen de 'kansgolf' is exact te bepalen. De schilder waar we het over hadden als metafoor voor de geest heeft een idee van wat hij wil gaan afbeelden. Maar uit deze idee is, ook voor de schilder zelf, nooit exact af te leiden hoe het definitieve resultaat er uit zal komen te zien. Dezelfde idee kan op oneindig veel manieren in de verdeling van verfsubstantie op het doek worden omgezet. En toch bepaalt de idee wat er op het doek komt. Als de idee een 'molen' is dan zal de kans dat er een afbeelding van een roos verschijnt erg klein zijn. De idee die de schilder heeft is de geestelijke kiem van de uiteindelijke afbeelding. Deze geestkiem heeft met betrekking tot zijn manifestatie dus een bepaald kansgehalte. De geestelijke kiem van bijvoorbeeld een plant, de geestelijke 'plant', omvat in zijn innerlijk-levende veld alle groeistadia van de plant op een tijd- en ruimteloze manier. De manifestatie van deze totaliteit bestaat uit in de tijd 'na elkaar' optredende stadia van ruimtelijke vormen in een voortdurende metamorfose. En dat is wat wij aanschouwen als de fysieke plant. Wezens, werelden en universa zijn de expressie van geestelijke kiemkracht die zijn innerlijkheid scheppend manifesteert in ruimte en tijd.

ⁱ Dit doet denken aan het verschijnsel van de 'ineenstorting' van een quantumgolf tot één enkele waarde wanneer deze aan een uiterlijke waarneming wordt onderworpen, een verschijnsel dat de quantumfysica nog niet heeft kunnen verklaren. Door met fysieke middelen een waarneming te verrichten verdwijnt het 'leven' uit de quantumgolf en 'bevriest' deze in een vaste waarde.

© 2024 Andreas Boom <https://ommekeer-nu.nl/>